

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЇ НА РИНКУ ПЛОДІВ

Болтянська Л.О., к.е.н.

Таврійський державний агротехнічний університет

м. Мелітополь, Україна

Summary. *The modern market operates under the influence of demand and supply.*

As the

market subjects that form these elements are consumers and agricultural enterprises with different

ownership forms and private households. The product offer of the gardening industry is changing

under the influence of various factors. The article analyzes the direct factors that form the supply of

fruit products in the domestic market.

Keywords: *agrarian market, commodity supply, proposal formation factors, placement,*

production efficiency, fruit productivity.

Постанова проблеми. Сучасний ринок функціонує під впливом макроекономічних елементів: попит та пропозиція. Попит на продукт аграрного ринку створюють споживачі: переробні підприємства, населення. Він визначається цілим рядом факторів, головними з яких є: існуюча ціна на товар; платоспроможність покупців; можливий обсяг споживання продукту; наявність товару-заміннику; корисність даного виду товару та інше. Суб'єктами, що формують пропозицію на ринку виступають сільськогосподарські підприємства всіх форм власності та особисті господарства населення. Водночас основними факторами формування пропозиції на ринку виступають чинники що мають вплив на зростання обсягів виробництва продукції та відповідно обсягу реалізованої продукції сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення.

Виклад основних матеріалів досліджень. Значною складовою аграрного ринку країни є ринок плодівницької продукції. Як і будь який ринок він підлягає впливу різноманітних факторів. Факторами є явища і процеси, що визначають потенційні можливості збільшення реального обсягу виробництва, підвищення ефективності та якості зростання. Можна зауважити, що вплив факторів на функціонування плодового ринку напряму визначає рівень та якість пропозиції вітчизняної продукції.

В сучасному садівництві країни визначено ряд промислових районів.

Перш за все до них відносять райони промислових центрів та приміських зон крупних міст; райони розміщення підприємств плодoperеробної промисловості

28

29

і виробництва продукції за їх межі; райони, що виробляють продукцію для задоволення власних потреб населення.

Дані останнього перепису площ багаторічних насаджень (1998 рік)

свідчили, що загальна площа під плодовими культурами в господарствах

суспільного сектору складала 70,6 % всієї площі багаторічних насаджень країни і 29,4% - в господарствах населення. В період до 2005 року розподіл площ

коливався майже навпіл: 48,8% та 51,2% відповідно за суб'єктами. Це пояснюється відсутністю бажання у господарств суспільного сектору займатись виробництвом продукції достатньо капіталомісткої галузі, інвестиції в яку окупаються тривалий час.

Останніми роками загальна площа садів і ягідників в усіх категоріях господарств постійно зменшується. Скорочення склало 64,4 тис. га, або 21,52%. Дана тенденція спостерігається також по площі плодоносних насаджень. За цей період площі багаторічних насаджень в сільськогосподарських підприємствах скоротились більш ніж вдвічі, хоча фермерські господарства в період з 2005 року збільшили площі плодів та ягід на 64,8%. В другому секторі виробництва продукції (господарства населення) динаміка площ має стабільно позитивний характер - їх розмір збільшився на 9 тис. га.

В усіх категоріях господарств країни застосовують насадження строк плодоносного віку яких вже використано. Особливо значна частка неплодоносних насаджень існує в фермерських господарства. В структурі площ плодоносного віку плодових культур в усіх категоріях країни за останні десять років значних змін не відбулось. За статистичними даними переважають насадження зерняткових культур (біля 65% загальної площі) - 57% яких займають насадження під яблунею та 7% - груша. Серед кісточкових культур найбільш поширені насадження сливи (10,7%) та вишні (11,7%).

Площа плодових культур плодоносного віку в цілому по країні в усіх категоріях господарств скоротилась за останнє десятиріччя на чверть – 56,8 тис. га. Відповідно до груп плодів, то площа під зернятковими культурами скоротилась майже на третину. Кісточкові породи мали зменшення площ за цей період на 13,6 тис. га. Цьому сприяло скорочення плодоносних площ під черешнею (на 20,6%) та персиком (60,2%).

Незважаючи на скорочення площ плодоносного віку за останнє десятиріччя спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення пропозиції продукції цієї галузі вітчизняними виробниками. Обсяг зростання вирощеної продукції всіма категоріями господарств за цей час склав 462,9 тис. тон, що складає 27%. Більш ніж в двічі складає зріст валового виробництва сільськогосподарськими підприємствами, одночасно в господарствах населення цей показник склав 193,8 тис. тон. Це пояснюється поліпшенням якісних показників ефективності виробництва – підвищення урожайності.

Інтенсифікація садівництва визначається впровадженням сучасних типів насаджень, що забезпечує прискорення окупності капітальних вкладень при створенні насаджень і скорочення їхнього непродуктивного періоду. Всі ці фактори мають вагомий вплив на збільшення продуктивності та як наслідок пропозиції плодової продукції на ринку. Прирівнюючи з початком останнього десятиріччя урожайність плодових культур зросла з 64,8ц/га до 110,3 ц/га.

Зокрема, вдвічі підвищилась продуктивність зерняткових культур, особливо

29

30

яблуні. Урожайність кісточкових культур за породами має стабільну тенденцію підвищення – в середньому склало 13-22%. Це зростання продуктивності досягається за рахунок інтенсифікації галузі, яка полягає в застосуванні нових елементів технології, типів та сортів насаджень.

Сучасний рівень виробництва плодів і ягід в Україні дуже низький у порівнянні із країнами розвинутого садівництва, не дивлячись на досить сприятливі умови для його розвитку. На теперішній час споживання плодів, ягід і винограду на України в розрахунку на одну особу коливається в межах від 48 кг до 50кг (за останні 6 років). В той час коли в США споживання плодів і ягід складає 100, Австрії – 134, а в Голландії – 149 кг. Розрахунки показують, що для задоволення потреб населення в плодах і ягодах відповідно до науково-обґрунтованих норм їх споживання урожайність садів слід підвищити до 120-150 ц /га.

Висновки. Пропозиція плодоягідної продукції на вітчизняному ринку формується сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення. Головними виробниками на сучасний момент виступають господарства населення, в яких концентрується найбільша частка плодоносних площ багаторічних насаджень, найвищий рівень продуктивності дерев та відповідно вагома доля товарної продукції даного ринку. Проте, в умовах ринку основною метою товарного виробництва є одержання прибутку від реалізації, що виступає основною метою виробництва плодів в сільськогосподарських підприємствах на відміну від господарств населення, що використовують продукцію ще й на власні потреби. Тому, вискоєфективного ведення галузі мають досягати спеціалізовані підприємства завдяки покращення використання наявних, впровадженню інтенсивних ресурсозберігаючих технологій вирощування плодоягідних культур, розширенню мережі підприємств спеціалізованих на виробництві плодів та ягід, удосконаленню розміщення садів, поліпшенню структури породного і сортового складу насаджень.

Список літератури

1. Наконечна К. В. Аналіз впливу факторів зростання аграрного виробництва на його організацію / К. В. Наконечна // Біоресурси і природокористування. - 2014. - Т. 6, № 5-6. - С. 146-150. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bpc_2014_6_5-6_27.
2. Бурляй А.П. Сучасний стан розвитку садівництва в Україні / А. О. Харенко, О. Л. Бурляй, А. П. Бурляй : зб. наук. праць Уманського національного університету садівництва. –Умань, 2013. – Вип. 82. – С. 249-260.
3. Галузева програма розвитку садівництва України на період до 2025 року. Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>
4. Економіка та організація промислового садівництва України: монографія / [Шестопаль О.М., Рудьков В.А., Кондратенко П.В. та ін.]; за ред. О.М.Шестопаля. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 334 с.
5. Статистичний щорічник за 2015 рік. Сільське, лісове та рибне [Електронний ресурс] / Держ. служба статистики України. Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_oehv_bl.htm__